

Duits-Nederlandse partners in crime

Bloed, kunst en speldenprikken in eerste tweetalige krimi

Achtergrond - 26 augustus 2008 - Auteur: Jonathan Witteman

(26 augustus 2008) Is er dan toch nog hoop voor de Duits-Nederlandse betrekkingen? De Duitser Thomas Hoeps en de Nederlander Jac. Toes schreven samen de krimi 'Kunst zonder genade'. "Het is altijd leuk om vooroordelen over elkaar een beetje bevestigd te zien."

Chocoladesculpturen, de installaties van Tinguely en een seriemoordenaar die kunst maakt van zijn slachtoffers: het zijn de ingrediënten van de krimi 'Kunst zonder genade', de eersteling van het Duits-Nederlandse schrijversduo Thomas Hoeps en Jac. Toes. Met hun debuut, in het Duits verschenen als 'Nach allen Regeln der Kunst', sleepten ze meteen een nominatie voor de Gouden Strop in de wacht.

Schrijversduo's zijn niet ongebruikelijk in de misdaadliteratuur, maar een tweetalig schrijverduo moet wel een primeur zijn. "Ons *Alleinstellungsmerkmal*", noemt de Arnhemse auteur Jac. Toes (1950) het met een knipoog, want dat woord laat zich in het Nederlands eigenlijk alleen vertalen met 'unique selling point'.

Moordkunst

Het duo vond elkaar toen Thomas Hoeps (1966) benaderd werd om voor Crossart, het netwerk van musea voor moderne kunst in de Nederlands-Duitse grensstreek, een misdaadroman te schrijven met moderne kunst als leidraad. "Ik zei dat ik er alleen zin in had als ik ook met een Nederlandse collega mocht samenwerken", zegt Hoeps, die vrijwel perfect Nederlands spreekt met een licht Anni Friesingeraccent.

En zo werd binnen een jaar 'Kunst zonder genade' geboren, een even bloedige als leerzame kruisbestuiving tussen misdaad en kunst. "Ons eerste doel was natuurlijk om een spannend boek te schrijven", zegt Hoeps.

"Maar we wilden de mensen ook op een speelse manier iets over moderne kunst vertellen. Veel lezers zullen door ons boek voor het eerst in aanraking komen met het werk van Thomas Schütte, Jean Tinguely of de chocoladesculpturen van Dieter Roth. Het enige nadeel is dat ze die kunstenaars nu voor de rest van hun leven met moord en doodslag zullen associëren."

Babylonische spraakverwarring

Het procédé van het romanschrijven als Duits-Nederlands duo klinkt uit de mond van Toes en Hoeps bedrieglijk eenvoudig. De auteurs schreven om en om een hoofdstuk, ieder in zijn eigen taal. Het uiteindelijke resultaat werd in zijn tweetalige oervorm naar het Duits en het Nederlands vertaald.

Praten met elkaar doen de twee echter steevast in de taal van de ander. “Thomas spreekt Nederlands tegen mij en ik antwoord hem in het Duits”, zegt Toes, die eerder al de Gouden Strop won voor zijn roman ‘Fotofinish’ (1998). “Het is een beetje een Pavlov-reactie: zodra we elkaar zien beginnen we automatisch in elkaars moedertaal te praten. Voor omstanders moet dat af en toe een vreemd gehoor zijn.”

Spijker en Patati

Als hoofdpersonen kozen Toes en Hoeps ook voor een Duits-Nederlands duo – de Nederlandse psychologe Micky Spijker, gespecialiseerd op het gebied van daderprofielen, en de Duitse restaurateur en bon-vivant Robert Patati. Samen weten ze beetje bij beetje achter de identiteit van de artistieke moordenaar te komen.

Hoeps: “Het begint bij de hoofdfiguren. Eerst stellen we onze protagonisten aan elkaar voor en kijken of ze met elkaar overweg kunnen. Het is alsof je over een vriend vertelt. Die heet zus en zo, zijn baan is dit en dat, hij is 45 jaar oud, dit is zijn karakter, enzovoorts. Het is heel belangrijk dat er chemie is tussen de twee. Daarna bespreken we wie de moordenaar is, wat de motieven zijn en met welke foute sporen we de lezer op het verkeerde been kunnen zetten.”

In stilistisch opzicht zijn de beide auteurs tijdens het schrijfproces steeds meer op elkaar gaan lijken. “In de eerste zes hoofdstukken zie je duidelijk verschil tussen ons beiden”, zegt Toes. “Maar in het vervolg van de roman zijn onze stijlen nauwelijks nog van elkaar te onderscheiden. Laatst herlas ik een passage en dacht ik: god wat heb ik dat leuk opgeschreven. Maar het bleek van Thomas te zijn.”

Speldenprikken

‘Kunst zonder genade’ bevat naast macabere moorden, cocaïnesmokkelende meisjes en tips over hoe je het beste geld kunt witwassen ook, in de woorden van Toes, de nodige “speldenprikken van en naar onze oostelijke buurtjes”.

Toes: “Het is altijd leuk om vooroordelen over elkaar een klein beetje bevestigd te zien en daar grappen over te maken.” Toes noemt onder meer de door de Duitsers altijd wat geïdealiseerde Nederlandse hervormingsgezindheid.

“Patati komt in Duitsland niet aan de bak met zijn theorieën over de moordenaar. Hij ziet dat het spel met kunst gespeeld wordt, maar de Duitse autoriteiten hebben al een verdachte en willen hun oren niet laten hangen naar de onorthodoxe ideeën van Patati. Ga maar naar de Nederlanders, zeggen ze, die zijn altijd wel in voor een experiment.”

Rudi Carrell-Duits

Over succes hebben Toes en Hoeps in elk geval niet te klagen. In Duitsland is ‘Nach allen Regeln der Kunst’ al aan de derde druk toe. In Nederland liep de verkoop aanvankelijk moeizamer, maar na de Gouden Strop-nominatie was ook hier het hek van de dam. “De verkoopcijfers schoten ineens met factor zeven omhoog, alsof ons boek in één klap zeven keer beter was geworden”, zegt Toes.

In Duitsland gaf het duo dit jaar al zo’n dertig lezingen. “Het Duitse publiek is heerlijk”, zegt Toes. “Ze komen echt om te kijken wie nou die twee schrijvers zijn en hoe het klinkt als zij voorlezen. In Nederland hebben we niet zo’n lezingencultuur.”

“De Duitsers vinden het leuk om Nederlandse auteurs Duits te horen lezen”, zegt Hoeps. “Jac. zegt dat dat met Rudi Carrell te maken heeft, maar dat denk ik niet. Ze vinden het gewoon sympathiek klinken.”

Toch zijn niet alle Duitsers onmiddellijk onder de indruk. Toes: “De recensent van de *Rheinische Post* schreef: ‘Het Duits van Jac. Toes is een beetje *gewöhnungsbedürftig*.’ Dat is bij lezingen sindsdien onze running gag.”

Tweede roman

Inmiddels werken Toes en Hoeps alweer aan de opvolger van ‘Kunst zonder genade’. Die voert de protagonisten Robert Patati en Micky Spijker naar onder meer Arnhem, Düsseldorf en het Oostelijk Havengebied in Amsterdam. Tussen Patati en Spijker bloeit in het tweede deel zelfs een bescheiden romance.

“De relatie tussen Robert en Micky is misschien een kleine bouwsteen in het wederzijdse begrip tussen Nederland en Duitsland”, gniffelt Hoeps. “Nee, dat is gekkigheid. We kunnen de wereld helaas niet redden met onze boeken”.

Jonathan Witteman is redacteur van het Duitslandweb.

Afbeeldingen:

Fotograaf Philip Lethen

www.amazon.de

[Akbar Simonse, www.flickr.com](http://Akbar.Simonse.www.flickr.com)

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3006/duits-nederlandse-partners-in-crime>